

Kalevala

Szente Imre fordítása

Folytatás előző számunkból

HUSZONHATODIK ÉNĚK

Lemminkäinen Pohja ellen indul, bosszúból, mert
nem hívták még a lakodalomba.

Ahti otthon ült azonban hosszú földnyelv hajlatában. Sziget földjét szántogatta, mezőségeit művelte. Hírös volt a hallásáról, folyton a fülét hegyezte. (6)

Lárma hallatszott a láprul, zaj a tengér túlfelérül, táncos lábak dobanása, sikló szánok szisszenése. Rossz gyanú szaladt szívére, aggodalom kelt agyában: lagzit lagnak Pohjolóban, tivornyáznak nagy titokban. (14)

Fejét fogta, száját rágta, fekete szakállát tépte; pozsgás képének pirossa sápadt-vértelenre váltott. Szántást félbe-szërbe hagyva, földjének felét vetetlen, nyomban a nyeregbe szökkent, vágatott egész hazáig asszonyanyjának lakába, szép szüléjének körébe. (24)

Mondotta megérkëzőben, alighogy a házba lépett: „Hej, szülőanyám, nagyasszony, ételt adj élem, de gyorsan, hadd egyék az éhës embër, valamit hamar harapjon. Fürdőházba fűts be közben, jó forróra fölhevítve, hogy a férfi megfürödjön, kedvére kimosakodjon!” (34)

Akkor Lemminkäinen anyja rögtön ételt tett elébe, hadd egyék az éhës embër, valamit hamar harapjon, míg a fürdőház befűlik, száraz szauna bémelepszik. (40)

Az a léha Lemminkäinen falatját mohón befalva, szaunába szaladt azonnal, forró fürdőházba lépett. Ott fëredözött a pintyő, hősármánymadár mosódott, haját hulló lënyyalábra, tarkóját tojásfehérre. (48)

Fürdőből a házba jöve szóval mondta, fölfelelte: „Ó, szülőanyám, nagyasszony! Ruharaktárunkba indulj, hozd a legszebbik gúnyámat, remékbe szabott ruhámat, hogy azt öltsem most magamra, igazítsam termetemre!” (56)

Kérdi végre asszonyanyja, tudakolja szép szülője: „Kisfiam, hová igyekszél? Hiúzokat hajkurászni, szánnal szarvasokat üzni, avagy mókusra vadászni?” (62)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Ó, anyám, szerelmes dajkám, nem indulok én hiúzra, szándékozom szarvasokra, mókust sém mégyék vadászni: Pohjába mégyék mulatni, sutytyomban duhajkodókhoz! Hozd a legszebbik gúnyámat, remékbe szabott ruhámat, hogy a lagziban libégjék, fényes ünnepén feszítve! (74)

Anyja ellenzi erősen, felesége férjét félti, lébeszéli két kisasszony, három tündér hajtogatja, hogy nő menjen Lemminkäinen Pohjolának lagzijába. (80)

Anyja mondja magzatának, gyermekéhez szól szülője: „Nő menj el, fiam, nő indulj, Kauko kedvesem, nő készül Pohjolának lagzijába, iszonyú ivászatokra! Hiszén téged még sē hívtak, látni sém igen akarnak!” (88)

Mire léha Lemminkäinen válaszáat így adta vissza: „Hitvány nőmenjen csak hívásra, aki hős, méhet hívatlan! Itt az én örök hívásom, holddal egyidős izenet: kardomnak kemény acélja, sziporkázó szablyélem!”(96)

Ámde Lemminkäinen anyja egyre tartóztatja-tiltja: „Nő nőmenj el, fiam, nő indulj Pohjolának lagzijába! Rémekek lesnek rád az úton, várnak számos szörnyűségek: három réttentő halálnak háromszor ölő hatalma.” (104)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Folytonosan fél az asszony, mindēnütt halál ijeszti; nő fél attul férfiembēr, csak a vállát vonja rája. Mindazonáltal azonban hadd halljam saját fülemmel, miféle halál az első, az az első s hát a vég-ső?” (114)

Monda Lemminkäinen anyja, szép szülője válaszolta: „Mondom mindēnik mikēntjít, s nőm mondok szíved szērıntit. Halljad hát első halálad, elsőül előtalálad: valamēddig vándorolva, talán egy napot ha

ménve lelsz egy lángoló patakra utadon keresztül-átul. Tüzes zúgó zajlik ottan, benne izzik szörnyű zátony; tüzes sziklaszál az orma, tűzvörös turul az ormon. Éjthosszat feni fogait, nappal karmát élésítve minden messziről jövőre, vándoroló vakmerőre.” (132)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű „Asszony-nak való veszély az, hősnek nem lehet halála! Tudok én tanácsot arra, jól kieszeltem előre: égérfalovat varázslók, égérfalovast a lóra, hogy mellettem mendégéljen, kocogva elém kerüljön, míg magam bűvármá-dárként, kácsaként mégyék keresztül, turul karmait kijátszva, sasmadárnak lába mellett. Ó, anyám, szerelmes dajkám, mondjad máso-dik halálom!” (148)

Monda Lemminkäinen anyja: „Második halál még ilyen: valameddig vándorolva, egy napot talán ha ménve, tüzes árok áll elédbe utadon keresztbe fekvé; vége ködbe vész keletre, hosszan nyúlik el nyugatnak. Izzó kövel van kirakva, tele lángoló lapokkal. Abba százan is szakadtak, ezren is halálba hulltak, százan szablyástul vitézék, ezren vasvértes lova-sok.” (162)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Nem emberhalál az olyan, hősnek nem lehet halála! Mëglelém a módot arra, jut eszembe jó kiútja: hóbul majd vitézt varázslók, hevenyészék hőst a jégbul, azt lököm bele a lángba, gurítom tüzes gödörbe, fëredőzni forró gőzben, rezes virgáccsal verőzni; magam oldalt oldalogva általlábolom a lángot, szakállam nem éri szikra, szál hajam së përzselődik. Ó, anyám, szerelmes dajkám, szólj a harmadik halálrul!” (180)

Monda Lemminkäinen anyja: „Harmadik halál még ilyen: még vala-mit vándorolva, napi járóföldre jutva, érsz Pohjola portájára, legszűkebb kapu közébe. Fene farkas tépi tested, másodszorra medve szagat Pohjola bejáratánál, legszűkebb kapu közében. Száz vitézt is széjjeltép-tek, embërt ezret is megëttek, hogyne falnának föl akkor tégëdet, szëgény szülöttem?” (194)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Napos bá-rányt fölfalhatnak, szerteszëjjel szagathatnak, de nem ám a férfie mbërt, mégha mégolyan parányi! Dërékam daliaövvel, van kötve vitéz kapocscsal, hősök csatjával csomózva: nem kerülheték këgyetlen farkasok fene fogára, tátott torkába vadaknak.” (206)

„Farkas fortélyát is értëm, medve módját mëgtanultam: én a farkast

fékbe dallom, medvét mázsás vasbilincsbe, avagy pozdorjává pallom, szélbe pelyvaként szítalom, úgy elbánok én azokkal, csakazértis célhoz érve!” (214)

Monda Lemminkäinen anyja: „Messze vagy té még a céltul! Hallotál csak oly csudákat, mik odafelé ménőben három réttentő halállal, fenyegetnek végveszéllyel. Mэгérkэzve még csak akkor várnak megpróbáltatások! Kicsivel tovább haladva Észak udvarát eléréd: vasbul van sövénye fonva, acélkorláttal kerítve, földmagasodik az égig, égtől föld mélyéig érve, lándzsákkal vagyon karózva, földi férgekkel beszöve, kígyókkal körülkötözve, gyíkokkal gyökerbe verve. Fene farkukon forognak, bunkófejjel bólogatnak, szörnyű szájukkal sziszégnak, fejjel kint, belül farokkal.” (236)

„Más kígyók a földön kúsznak, vonagló vipérahalmok, fölül nyelvük nyújtogatva, lént a farkukon forogva. Égy, mely szörnyűbb, mint a többi, kapunál hever kérésztben, hosszabb, mint a házgérenda, kapubálványnál kövérebb; mérges nyelvét nyújtogatja, szájával sziszégve támad, bizony mondom, sénki másra, csupáncsak tэрád, szэгényэм!” (248)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Kicsiség, kölyökveszély az, hősre nem lehet halálos. Tudok tűzre ráolvasni lánglohasztó büvigékkal, földnek férgeit légyűrni, vipérákat visszaverni. Lám, mi történt múltkorában: vipéravadont ekéztem, kígyószэрűn szántogattam kesztyűtlen csupasz kezemmel. Vipérát kezembe vettem, kígyókat marokra kaptam; tízesével öltem őket, százával fekete férget; körmömre vipéra vére, kígyóháj ragadt kezemre. Úgy hiszэм, hogy эgyelőre, némigэн лészэк ezúttal nagy kígyó kövér falatja, földi férgek martaléka; ördögfajzatot megölöm, ivadékostul kiirtom, vipérákat széjelszórom, férget útból félrehányom, Pohja portájára lépék, lakóházukba hatolva.” (276)

Monda Lemminkäinen anyja: „Nэ мэнj бé, fiam, közэjük Pohjola palotájába, Sariola szállására! Várnak kardosan vitéзék, hősök harci fegyverékkel, legényék лэрészэгэдve, vedeléstül megvadulva. Tэгэд ott varázsba vernek, szablyaélbe энэкэлnek. Jobbakat лээнэкэлtek, bajnokabbakat лébírtak.” (288)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Jártam

én már életemben Pohjola palotájában. Engem lapp lē nem dalolhat, nem tiporhat Turja népe. Lappokat magam lēdallom, Turja táltosit lēbírom: vállukat varázssal szegve, állkapcájuk áthasítva, inggallérjukat létépve, mellcsontjukat mēgrepesztve.” (300)

Monda Lemminkäinen anyja: „Jaj, szerēncsétlen szūlöttem! Merēd mūltad emlēgetni, szólni régi rossz utadru! Persze jártál életēdben Pohjola palotájában: mocsaraikat mēgúsztat, beléndēkjüket bevētted; zúgó sellőkön zōtyōgve vittek vadvizek lōködve; úsztál Tuonela tavában, mēgmérve Manala mélyit! Bizony, ottmaradtál volna, nyomorult anyád ha nincsen!” (314)

„Emlēkēzz ezēn szavamra: Pohja portájára érve mindēn domb ki lēsz karōzva, mindēn tér tele cōvekkal, rájuk fōltűzōtt fejekkel; ēgy karō mered magában: annak horgazott hēgyére tē fejed kerül közēpre!” (322)

Monda léha Lemminkäinen, szōlt a szép Kalandoskedvű: „Pipogya, ki bándigálja, sēm mirekēllő siratja mūltja mēgprōbáltatásit, bānva harcot és kudarcot, ám a bātor mit sē bānja, soha vissza nem riadna. Hozzad harci öltözékem, régi hāborús ruhāmat! Kihozom kardjāt apāmnak, régi szablyājāt szūlōmnnek: élēget hevert hiāba rejtékēben rostokolva, sanyarú sorsāt siratva, viselōjēért esengve.” (338)

Kihozták hadi gūnyāit, régi hāborús ruhāit, már kezēben ősi kardja, hős apjānak harcostārsa. Azt hēgyével földbe fūrta, padló dēszkājāba dōfte. Kardja úgy hajolt kezēben, mint zelnice zsēnge āga, fiatal borókavessző. Monda léha Lemminkäinen: „Nēm hiszēm, hogy Pohjolában, Sariola szállásain lēsz, ki ellenáll e kardnak, szablyāmmal ki szēmbenēzhet!” (352)

Szāmszerījāt is lēkapta, fal fogasārul lēvētte. Szājāt akkor szōra nyitva, maga mondta, fōlfelelte: „Azt vallom valódi hōsnek, vilāgravaló legēnynek, aki ijamat fōlajzza, hūrjāt hūzva mēgfeszíti Pohjola palotájában, Sariola szállásain.” (362)

Akkor léha Lemminkäinen, az a szép Kalandoskedvű harci öltōnyēt fēlōltve, gūnyāiba gombolōzva odaszōlt a szolgājānak, néki ily parancsot adva: „Szolgām, szolgálōlegēnyēm, pénzēn vásārolt cselēdēm! Hozd elő a harci ménēm, szērszāmozd szilaj csikōmat, hadd mēgyēk mulatni mostan pokoli lakodalomba!” (374)

Szolgája, sérény segéde ugrott rögtön udvarára, fölszerszámozta fakóját, pejparipáját befogta. Jelentette visszajöve: „Teljesítettem téendöm, csődöresikódat befogtam, felszerszámoztam fakódat.” (382)

Az a léha Lemminkäinen immár kész az indulásra. Keze készti, tétovázik, ujjá útra kényszeríti. El is indul, mint ígérte, minden intés ellenére. (388)

Anyja akkor jótanáccsal, fordul féltéssel fiához, ajtóbul, a gádoraljbul, fazékok fedett helyérül: „Fiacskám, egyetleneggyem, szerelmetes szép szülöttem! Majd ha inni invitálnak, bárhová is mégy mulatni, félig idd ki csak kupádat, sörös kancsódat középig! Add a többit társaidnak, söprejét a söpredéknek, mert kígyó lapul kupádban, undok férég a fenékén!” (402)

Több tanáccsal is tanítja, gyermekét igéncsak intve, mondja földjük mezsgyéjérül, mondja kertkapun kilépve: „Majd ha inni invitálnak, bárhová is mégy mulatni, üldögélj csak félfenekén, félig fölkelésre készzen, hagyd a többit társaidnak, söprejét a söpredéknek, akkor lesz legény belőled, helyed hős gyanánt megállod, ha szólítnak számadásra, a fejedre törvényt tesznek kemény férfiak körében, gyilkoló gyülekezetben.” (418)

Immár indult Lemminkäinen, lovas szánkójába szállva, fürgéjét faron legyintve, gyöngyostorával gyakintva. Fürgéje futott sebésen, szédte lábát a lovacska. (424)

Kis ideig így kocogtak, elég messzire elértek. Fajdcsapat futott keresztül, riadtan repült előlük, útjukból a légbe lébrent, lónak lábait kerülve. (430)

Marék toll maradt utánuk, nyírfajdtollpihe nyomukban. Lemminkäinen összeszédte, a tarisznyájába tette: hátha egyszerű hasznát látja, mi történik még, ki tudja? Jó a háznál minden holmi, jól jöhet, ha bajba jutnak. (438)

Tovább mentek-mëndégéltek, kicsinyég odább kerülve. Ménje újra hátrahököl, úgy figyel, fülét hegyézve. (442)

Akkor léha Lemminkäinen, az a szép Kalandoskedvű, kiemelkédik kasából, előrehajolva kémel. Hát ahogy az anyja mondta, megjósolta szép szüléje: tűzpaták folyik keresztül, át az úton, épp előtte. Tüzes zúgó zajlik ottan, benne izzik szörnyű zátony, tüzes sziklaszál az orma,

tűzvörös turul az ormon, tűzparazsat hány a torka, tüzes láng lövell belőle, szikrázik a szárnyatolla, sziporkaesőt esőzve. (458)

Kaukót messziről mégérzi, Lemminkäinennt jöni látja: „Kauko, merre lesz ménésed, hova tartasz, Lempi sarja?” (462)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Pohjába megyék mulatni, zugivóknak lagzijába. Húzódhatnál kissé hátra, utambul kicsit kiterve, hogy a vándor elvonuljon, de leginkább Lemminkäinenen, melletted utat találjon, vándorlását folytathassa.” (472)

Sasmadár felelt e szóra, tüzes torkából sziszéjgve: „Vándor tőlem elvonulhat, de leginkább Lemminkäinenen: számon át szabad az útja, törhet torkomon keresztül. Arra nyílik nékéd ösvény, szeréncés utat találhatsz ama nagy lakodalomba: mindörökre ott mulathatsz!” (482)

Lemminkäinen föl sē vette, némigēn ijedt mēg attul. Tapogatott tarsolyában, tarisznyájában matatva, fajdtollat fogott kezébe, gyēngēn dörzsölgetni kezdte két tenyere közt szorítva, ujjbēgyeivel bēcēzve. Falka nyírfajd lett belőle, egész rajnyi fajdyúkocska. Turul torkába hajítva mohó nyeldeklőre nyomta, gonosz gégējébe hányva, irdatlan madár inyére. Evvel elkészült ezúttal, az első napot túlélte. (498)

Függéjēt faron legyinti, gyōngyostorával gyakintva; szēdi lábāt a lovacska, szalad, könnyedēn kocogva. (502)

Mēgint mēntek ēgy darabig, kicsivel odābb kerülve. Hāt csak mēgtorpan a mēnje, úgy figyel, fülēt hēgyēzve. (506)

Kiemelkēdik kasābul, előrehajolva kēmel: hāt ahogy az anyja mondta, mēgjősolta szép szülēje! Égő katlan nyílt előtte, kērēsztbēn az útközépēn, vége ködbevész keletre, hosszan nyúlik el nyugatnak, izzó kövel van kirakva, tele lángoló lapokkal. (516)

Lemminkäinen föl sē vette. Fordult Ukkóhoz fohással: „Egeknek ura, nagy Ukko, Miatyánk, a mēnny lakója! Tāmassz fēllegēt fēlülröl, mēg ēgy másikat nyugatrul, harmadikat hozd keletröl, fēl északrul, fēl keletröl; taszajtsd ōket ēgy tömegbe, szēlröl ēgymásnak szorítva! Aztān dōnts havat, dorongnyit, lökj az égből lāndsanyēlnyit pirosló-parāzs kövekre, ama lángoló lapokra!” (530)

Egeknek ura, nagy Ukko miatyánk a mēnny-egekben támaszt fēllegēt fēlülröl, mēg ēgy másikat nyugatrul, harmadikat hoz keletröl, hajnali fagyos fuvalmat, ēgy tömkelegbe taszítva, szēlröl ēgymásnak

szorítva. Aztán dönt havat, dorongnyit, lök a mennyből lándzsanyélnyit pirosló parázs kövekre, ama lángoló lapokra. Támadt kásás hó belőle, jeges állóvíz verődött. (544)

Maga léha Lemminkäinen vízre jéghidat varázsolt kásás hótavon keresztül, partot parttal összekötve. Így került ki új veszélyből, második napot megúszva. (550)

Fürgéjét faron legyinti, gyöngyostorával gyakintja, fürgét újra futni készti, lovacskát tovább ügetni. (554)

Mennek mérföldet, még egyet, fut csikója, föld csodája, ám hirtelen hátrahököl, még se mozdulna helyéről. (558)

Akkor léha Lemminkäinen csak kinéz a szán kasábul: fenekedik rája farkas, útja végén medve várja Pohjola bejáratánál, keskeny köznek hajlatában. (564)

Akkor Léha Lemminkäinen, az a szép Kalandoskedvű tarsoly mélyében matatva, tarisznyájában kutatva birkagyapjat széd belőle, sodorintgatja-simítja két keze közé szorítva, ujjabögyével bécézve. (572)

Tenyerébe fúj fülülről, hát sok birka jó belőle, falkára való juhocska, bárányok egész bokorral. Nosza, rájuk ront a farkas, minden medve azt vadássza. Maga léha Lemminkäinen így mehet tovább az úton. (580)

Mégint mēndégél keveset, s Pohja portáját eléri. Végig vassal van kerítve, acéllal aládúcolva, száz ölnyire földbe fúrva, ezer ölnyire egekbe, hegyes lándzsákkal lēzárva, föld férgeivel beszöve, kígyókkal körülkötözve, gyíkokkal gyökérbe verve. Fene farkukon forognak, bunkófejjel bólogatnak, hintázó nyakak nyűzsögnek, fejjel kint, belül farokkal. (594)

Az a léha Lemminkäinen azt gondolta most magában: „Pont, ahogy anyám beszélte, drága dajkám megjósolta! Micsoda magas sövényfal nyúlik földtől fellegekbe! Alant van kígyó kűszása: alantabb sövényük alja; magasán madárnak röpte: még magasabban palánkjuk.” (604)

Lemminkäinen mindazáltal némigēn ijedt még attul. Kēsīt tokjából kihúzta, élēs pēngéjēt övérül, avval a sövényre sújtva, kerítésük kettēszeve rést vágott a vaspalánkra. Kígyós kertjüket kītörte öt vesszōvōnásnyi résēn, hét tartókarō közēben. Maga mēnt tovább előre, Pohja portájára lépve. (616)

Sárkány fordult rá az útra, a kapu előtt kérésztben, hosszabb, mint a házgerenda, kapugyámnál is kövérebb. Széme száz a szörnyetegnek, ezér nyelvét nyújtogatja; széme elménne szitának, hosszú nyelve dárda-nyélnek, fogai gereblefognak, háta hét hajófenéknek. (626)

Az a léha Lemminkäinen megsém mert kezét emelni ama száz szemű baromra, ezér nyelvű szörnyetegre. (630)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Föld férge, fekete kígyó, Tuoni tályogos kukaca, száraz fű alatt futója, gyéhennagyóké lakója, zséllére a zsembikosnak, sűrű bokrok bújdosója! Ki emelt elő a fübül, gyökerek alól ki hívott földnek felszínén futosni, út közepére kijöni? Oly magasan hordod orrod: vaj’ ki bátorít, ki biztat, hogy fejedet úgy félüssed, nyakad egyre nyújtogassad? Tán apád-anyád tanított, vagy a bátyád biztat erre, vagy a húgod hërgël egyre, vagy valaki más családtag? (650)

„Szád szorítva, fejed fëdve, fërge nyelvedet nyugosztva, gombolyagba gömbölyödvé, karikába kunkorodva adj utat, felét az útnak, hagyd a vándort elvonulni. Avagy térj az útfelére, csatangolj csalitosokban, hangafü közé húzódva, zöld moha között megülve, gyapjúsál gyanánt szaladva, nyárfarönk gyanánt forogva, fejedet a földbe dugva, réti zsembikokba rejtve. Föld alatt lëgyën lakásod, fücsumók között a fészked! Fejed onnan föl në üssed: Ukko szétveri kupádat iszonyú acélnyilával, sűrű vassörét esövel.” (670)

Leckéztette Lemminkäinen, de a férëg föl së vette: szüntelen sziszëgve-fújva, mérges nyelvét nyújtogatva, félelmes fenyegetéssel horgadt Lemminkäinen ellen. (676)

Akkor léha Lemminkäinen idézte varázsigeit, anyjától tanult tanácsot, szülëjéitül szerzëtt szökat. Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Hát ha nëm hajolsz szavamra, ha nëm engedsz szépszerëvel, dühös kïnokban dagadhatsz, vësznapodra vastagodhatsz, ronda, kétfelë repedhatsz, három részre is hasadhatsz, ha anyádra rátalálok, elöszólitom szülödét. Ismerëm keletkezéséd, förtelmes fogantatásod: Syöjätärnek vagy szülötte, Vetehinen tojt világira.” (694)

„Syöjätär a vízre köpte, nyúlós nyálát hullámokra, azt a szél tovasodorta, víz lehe magával vitte, öt-hat évig hintáztatta, hét tavaszon át takarta tengër végtelen vizében, hátán ringató haboknak. Hullám húzta

hosszúkásra, nap pácolta porhanyóra, partra vitte víz verése, habok hajtották sekélybe.”(706)

„Jó tündérek jártak arra, tengérszparton ténferegve, haragos habokra látva. Megpillantották a parton, így szóltak, ezen szavakkal: 'Válna-e valami ebből, hogyha Isten lélkét adna, szeméket szerezne néki?' (714)

„Mindénható meghallotta, szóval mondta, fölfelelte: 'Bizony, rosszbul rossz születne, ördög ördöghányadékbul, ha én lélkét adnék annak, szeméket szerezve néki.' (720)

„Ezt a Hiisi meghallotta, gonosz lélek, leskelődve. Magát tette még mívésnek, lélkét is lehelve abba a tisztátalan takonyba, boszorkány bőfögte nyálba. Ekkor lett kígyó belőle, világnak fekete férgé. (728)

„Honnan lett tehát a lelke? Alvilágbul Hiisi hozta. Hát szívet kitől szereztek? Szívét Syöjätärtül kapta. Agyvelejévé mi váltott? Habzó árnak hordaléka. Miből lett az indulatja? Tüzes örvény tajtékából. Fejéül a förtelémnek bűdös babszemét találtak.” (738)

„Szeméket miből csináltak? Lempo-lelte lénmagokbul. Füleket a szörny fejére? Lempo-nyütte nyírlevélbül. Miből szabtak néki száját? Száját Syöjätär övébül. Nyavalyásnak nyelve honnan? Durumótul dárdanyélbül. Fogai a förtelémnek? Tuonelának zabtörekje. Miből lett iszonyú ínye? Veszett VÉRIVÓ ínyébül.” (750)

„Hosszú hátához mi kellett? Hiisinek szenes husángja. Fene farkául mi váltott? Öregördög hajfonatja. Beleket miből bogoztak? Döghalál dërékövébül. (756)

„Most hát megtudtad családod, szégyenletes származásod! (758)

„Fekete férég, föld lakója, Tuoni tályogos kukaca! Földfakó, vörösbe váltó, szivárványszínekben játszól! Mënj útjából az utasnak, hagyd haladni most az embërt, végcéljáig vándorolni: Lemminkäinen ott léhessën Pohja pompás lagzijában, nagy nemzet ivászatában!” (768)

Erre mozdult már a férég, százszoros szemü megindult, kövér kígyó kúszni kezdett, útnak szélire szorulva, vándort hagyva: hadd méhessën, Lemminkäinen ott léhessën pohjai poharazásban, hol tivornyáznak titokban.” (776)

HUSZONHETEDIK ÉNĚK

Lemminkäinen lęgyőzi és męgőli Pohjola urát

Kaukót immár elkísértem, Ahtival, Sziget fiával száz veszély közt vándoroltam, szájaszélín száz halálnak Pohja portájára értem, titkos táltosok honába. Most már arról kell regélnem, embérnyelven elbeszélnem, hogy a léha Lemminkäinen, az a szép Kalandoskedvű hogy lépött a lapp tanyára, Sariola szállására, habár sęnki męg sę hitta, cimborának nęm kívánta. (14)

Hát a léha Lemminkäinen, az a pęzsgővérű pajkos, mihelyest a házba lépött, mingyarást középre állott. Hárspadló hajolt alatta, dőngött a fenyőfadészka. (20)

Szólta a léha Lemminkäinen, maga mondta, fölfelelte: „Hát Isten hozott e házba, jóegęzsęgęt magamnak! Hé, tę pohjolai gazda! Akad-ę a házban árpa, csődörömnek abrakolni, sör, mulatni jómagamnak?” (28)

Az a pohjolai gazda hosszú asztal főhelyerül válaszat így adta viszsza, szóval mondta, fölfelelte: „Tán akad hely itt a házban, ahol méncsikód męgállhat, s ellęhetsz tę is minálunk, ha męgbęcsölöd magadat, ha az ajtóban męgállasz, ajtóręsben, félfa mellett, két fazék közé szorulva, három kampó közt maradva.” (40)

Erre léha Lemminkäinen fekete fürteit zilálta, üstszín üstökét cibálta, szóval mondta, fölfelelte: „Öregördögöt híjátok ajtóręsben rostokolni, kormos kéménytek söpörni, kozmás kotlák közt kotolni! Éd’sapám azt męg nęm érte, nemes nemzöm nęm tanulta, hogy beérje oly helyekkel, ajtóręsben, félfa mellett! Bęzzęg volt hely bőven akkor męgállani méncsikónak; gazdáját a szép szobába, rakták kesztyűjét rękeszbe, akasztva az ágasfára, fényęs szablyáját a falra. Nekęm mért nincs részem abban, miben része volt apámnak?” (60)

Avval fogta, följebb hágott, asztalfőre pęndęrölve, lóca legfęlső helyére, hosszú padkának hęgyére. Palló pattogott alatta, ropogott a lóca lapja. (66)

Szóla léha Lemminkäinen: „Vendęgül aligha vártak, mivel sörrel

nëm sietnek, ünnepełni érkezésèm!” (70)

Ilpotar, a háziasszony szóval mondta, fölfelelte: „Hej, tē léha Lemminkäinen! Milyen vendég vagy minálunk? Hisz csak bajt hozol fejemre, lélkēmet agyonalázod! Árpa még a sör minálunk, malátája most csirázik, a búzakenyér keletlen, húslevesünk forralatlan. Jöttél volna tēgnap este, avagy holnap hajnaltájban!” (82)

Erre léha Lemminkäinen fejét rázta, ajkát rágta, kondor üstökét cibálta, száját ily szavakra nyitva: „Látom, itten lagzit ülték, végigittak-végigitték, mindēn sört kitöltögettek, mézitalt kimérégettek, kupákat halomba hánytak, cserépcsupokat csomóba.” (92)

„Hej, tē pohjolai asszony, Lappföld lófogu banyája! Álnok volt az áldomásod, esküvőd ebül szērzted: süttél sátoros cipókat, főztél árpa-sört fazékkal; hatosával hírvivőket, küldöttél kilencesével; ingyenelőket idézve, kódisokat, lókötőket, híva hitvány vándolókat, szellelbéllett bérésüket: mindēn népet mēghívatva, engēm hagyva csak hívatlan.” (106)

„Mérthogy én nēm érdemltem, mikor árpát annyit adtam? Mérté más merőkanállal, csészécskéből csurrantotta, mikor én tetézve mértem, özönével öntögettem árpámat, mit én arattam, magam műveltem, vettettem!” (114)

„Nēm leheték Lemminkäinen, bizony, sēmmit sēm bécsülnek, mert-hogy sörrel nēm sietnek, tűzre nēm tészik az üstöt, telefőzni jó levessel, jókora kövér húsokkal, hogy elverjem éhēm-szomjam, hogy az út porát lēmossam.” (122)

Ilpotar, a háziasszony szólt a szolgálólánynak: „Hej, tē legkisebb léányom, pénzēn vett piciny cselédēm! Tégy levest föl egy fazékban, vendégünk kínáld itallal!” (128)

Akkor az a csőpp cselédke, tányérjuk törölgetője, kotláik kapargatója, serpenyők sikálgatója levest főzött egy fazékban csupa csontbul, halfejekbül, répa fonnyadt fattyaibul, héjából kemény kenyérnek. Söröskorsót is kerített, benne lőrējük legalja: igyék léha Lemminkäinen, abbul hörpöljön, ha szomjas! Maga mondta, fölfelelte: „Mēglátjuk, milyen legény vagy, hogyha földhajtod sörünket, ha ezt a kupát kiiszod!” (144)

Látja léha Lemminkäinen, ahogy a pohárba pillant: fenekén nyüvek

nyüzsögnek, közepén kígyó tekerég, szélin férgek forgolódnak, csúszómászók csapkolódnak. (150)

Monda léha Lemminkäinen, szép Kalandoskedvű szóla: „Pokolba pohár hozója, Manába mégyén, ki adta, mielőtt a nap léménne, féljőne a hold az égre!” (156)

Majd még ezt is hozzátette: „Hej, iszonyatok itala, hiába akarsz tē hatni, erőtllenül kell enyészned! Mert a sört a számba öntöm, söprejét a földre döntöm! Élég ahhoz gyűrűsujjam, bal hüvelykēm billenése!” (164)

Avval tarsolyát tapintva beletúr a bő iszákba, horgot húz elő belőle, szakállas szigonyt emelve, edényébe azt eresztī, sőre sűrejét kutatva. Kígyók horgára haraptak, vipérák vasa hēgyére; száz varangyot is kivetve, ezrivel fekete férget, földre hánytva, földnek adta, szoba padlatára szórta. Élēs kését csak kihúzta, jó vasát kezébe vette: férgeknek fejét lécsapta, kígyóknak nyakukat szegte, majd a sört magát megitta, sötét sűrűjét lēnyelte. Aztán megszóalva mondta: „Lēhet, nēm szívesen látanak, mivel sörrel nēm sietnek, ēgy kicsit különb itallal, kissé bőkezűbben mérve, ennél öblösebb edényben. Kost sē készülnek lēolni, lētaglózni azt a tulkot, nēm hoznak a házba ökröt, a padlóra pároskörmūt.” (192)

Az a pohjolai gazda így felelt neki szavára: „Mit keresēl itt minálunk? ki hívott ide körünkbe?” (196)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Nagy tisztēsség, hogyha hínak, nagyobb, hogyha jössz hívatlan. Hé, tē lappföldi legényke, pohjolai házigazda! Mēgvészēm a sört, csak adjad, nēm akarok ingyen inni! (204)

Az a pohjolai gazda ezt szőrnyen szívére vette, hirtelen haragra gerjedt. Padlóra vizet varázsolt, Lemminkäinen lábaihoz. Maga mondta, fölfelelte: „Ott a víz nekēd, vedelhetsz, tó vizéből töltekēzhetsz!” (212)

Lemminkäinen föl sē vette. Így felelt neki szavára: „Nēm vagyok nevendēkborjú, öregasszony ökre-barma, hogy folyóvizet vedeljek, hogy a tóból töltekēzsek.” (218)

Most maga is bájolót, varázsverseit idézte: padlóra bikát varázsolt, szép szarvú tinót terēmtett, mēly igēncsak inni kezdett, a vizet mohón megitta. (224)

Pohja furfangos vitéze farkast futtatott elébe, szájából vadat szalasztott, hogy azt a tinót megéggye. (228)

Akkor léha Lemminkäinen hófehér nyulat hajított, hogy a padlón szökdécséljén, hogy a farkas rá figyeljen. (232)

Pohja furfangos legénye vasfogú kopót varázsolt, hogy magát a nyúlra vesse, kancsi kiskomát megúzza. (236)

Mire léha Lemminkäinen mókust futtatott magasra: ajtófélfán föl-szaladjon, a kopó utána kapjon. (240)

Pohja furfangos vitéze dallott mellényes menyétét, hogy a mókust megragadja, szémöldökfáru lészédje. (244)

Mire léha Lemminkäinen, rőt rókát elődalolva, a menyét nyomába küldte, pénzbundát bekebelezni. (248)

Pohjola gazdája erre szájából tyúkot szalajtott, hogy a padlaton tipégve róka szájánál személjen. (252)

Akkor léha Lemminkäinen szájából ölyüt szalajtott, kormös kányát nyelvhégyérül, hogy a csirkére lécsapjon. (256)

Szólt a pohjolai gazda, maga mondta, fölfelelte: „Attul nem lész jobb a lagzi, hogy a vendég itt időzik: vendég útra, ház dologra, vége a vidám napoknak! El veled, pokol vakarcsa, el az emberek körébül! Takarodj tanyádra, ronda, fuss a földedre, gazembér!” (266)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Nem lehet szitokszavakkal sénkit ültéből kiűzni, kihajítani helyébül, mégha mégoly élhetetlen!” (272)

Pohjolai gazda erre falrul kardvasát lëkapva, tüzes szablyáját lészédve, szóval mondta, fölfelelte: „Hej, tē Ahti Saarelainen, avagy szép Kalandoskedvű! Mérjük össze kardjainkat, szablyáink szemügyre véve: jobb kardot ki tart kezében, én vagy Ahti Saarelainen?” (282)

Monda léha Lemminkäinen: „Még hogy kardom mérëgessem! Mikor csontokon kicsorbult, koponyákon koptatódott! Mindazonáltal azonban, mivel nem javul a lagzi, mérëgessük-nézëgessük, melyikünknek jobb a kardja! Valamikor vén apám sē félt a kardot kézbe kapni; tán csak nem fajult fiában, gyëngült vére gyermekében!” (294)

Avval zord vasát kivonva, pöre pëngëjét kirántva, bõrhüvelyébõl kihúzta, lazán lógó háncsovérül. Mérëgettek-nézëgettek: melyikünknek kardja hosszabb. Pohjolai gazda kardja volt hosszabb ëgy kiskörömmel,

félköröm feketéjével, ujjperecnyi porcikával. (304)

Monda Ahti Saarelainen, szólt a szép Kalandoskedvű: „A hosszabbikat tē húztad, most tēhát tē ütsz először.” (308)

Pohjolai gazda akkor vadul vagdalkozni kezdett: csak nēm ért a kardja éle Lemminkäinennek fejéig. Ęgyszer fönnakadt a fában, mestērgērēndába metszve, boronába béhasítva, szemöldökfájába szúrva. (316)

Monda Ahti Saarelainen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Mit vétett szēgény gērēnda, borona mivel bosszantott, hogy haragodban hasítva szétszēdēd szemöldökfádat?” (322)

„Hallod-é, tē házigazda, sötēt Pohjolának sarja! Bajos itt a harc a házban, aggó asszony nép körében; kárt tēsünk a szép szobában, padlótokat vérbe verjük. Annál tágasabb az udvar, vagy verekedjünk a szērűn, mēnjünk a mezőre vīni! Jobb is volna ott a vérnek, szēbb a szīne künn a szērűn, ha fehér havon vöröslīk.” (334)

Hát az udvarra vonultak. Tehēnbört találtak ottan, lēterítētték a földre, mind a ketten arra álltak. (338)

Monda Ahti Saarelainen: „Gyürkōzz, Pohjola gyerēke! Hosszabb kard vagyon kezedben, veszélyēsebb van tēnālād. Jól jōhet a hosszúsāga, majd mikor a végtusában sor kerūl a nyakszegēsre. Vāgj hát, Pohjola vītēze!” (346)

Vāgta Pohjola vītēze, vāgta ěgyszer, vāgta másszor, huzakodott harmadīknak, ām telibe nēm találta, nēm hatolt a kardja hūsba, bōrēt sēm nagyon sebēzte. (352)

Monda Ahti Saarelainen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Hadd próbāljam ěn is ěgyszer, most már rām is sor kerūlhet!” (356)

Az a pohjolai gazda űgy tētt, mint ki mēg sē hallja; ěgyre csēpēlt-csapkolōdott, vāgta volna, hogyha bírja. (360)

Szīkrāt szōrt a kard acēljā, pēngējēbűl lāng lōvellētt Lemminkäinennek kezében; mēg messzebre is lōvellētt, nyakāra is rānyalintott ama pohjai legēnynek. (366)

Szōlt a szép Kalandoskedvű: „Hej, tē pohjolai gazda! Nyomorult nyakadon, látod, halāl hajnala vöröslīk!” (370)

Akkor Lappország legēnye, az a pohjolai gazda pillanatra félrefordult, ránēzve saját nyakāra. Hát a lēha Lemminkäinen sebtiben odasu-

hintott, élős szablyáját szalasztva, kardjával nagyot kaszálva. (378)

Égyetlenégyet suhintott, fejét válláról lévővágta, tarkója alatt tarolta, mint a répáról a zöldet vagy szemes kalászt a szárrul, uszonyát a hal hasáru. Feje földre hullt nyakáru, udvaruk porába pottyant, mint a fajd léhull a fáru, vadász vesszejétül érve. (388)

Száz karó meredt a marton, ház előtt is ezresével, fejek százával félütve. Köztük egy karó fejetlen: az a léha Lemminkäinen annak a hegýére húzta fejét Pohja szép fiának, hurcolva halálhalomra. (396)

Avval Ahti Saarelainen, az a szép Kalandoskedvű visszaballagott a házba, száját ily szavakra nyitva: „Hozz vizet, csahos cselédke, hadd mosom kezem fehérre véritől veszött uradnak, gonosz gazdád harmatátul!” (404)

Pohja asszonya dühöngött, iszonyatosan félindult. Daliát dalolt a földbül, férfiakat fegyveréstül, szablyásokat száz-még-százat, kardos embért ezresével, hogy lévővágják Lemminkäinent, végezzenek a vitéz-zel. (412)

Most ütött téhát az óra, búcsút kelle végre venni; valóban szorult a kapca, csúnya csávában leledzett az az Ahti Lemminkäinen; túl soká talált időzni Pohjolának lagzijában, titkos táltosok torában. (420)

HUSZONNYOLCADIK ÉNÈK

Lemminkäinen bujdosni kényszérül. Anyjától kér tanácsot.

Immár Ahti Saarelainen, az a léha Lemminkäinen rút kelepcebe kerülve fejvesztetten futna onnan, Észak éjsötét honábul, szomorú Sariolábul. (6)

Szélvészként szaladt a házbul, füst gyanánt futott belöle, rossz tetteitől rohanva, bűneitől bujdokolva. (10)

Már az udvaron megállva körülnézéget, kutatva, merre kószál mén-csikója. Ném leli lovát azonban, csak a szántón sziklatömböt, föld végében fűzfabokrot. (16)

Mihéz fogjon, mit téhetne? Ki segít neki tanáccsal, hogy rontás fejét nē fogja, szöghaja színét nē vesse, nē hulljon szegény szakálla

Pohjolának udvarára? A falu felől zajognak, por kavargó kert közében, fellobbanó fáklyafények, ablakok szűrős szemekkel. (26)

Akkor léha Lemminkäinen, az az Ahti Saarelainen, mivel nem volt más kiútja, másik bőrbe bújt azonnal: sasmadár gyanánt magasba, levegőgekbe szálla; csontos képit nap cserézte, homlokát a hold világa. (34)

Akkor léha Lemminkäinen szólt Ukkóhoz, Ég urához: „Ukko, mennyei Úristen, egeknek ura, erőse, viharfélhők fékezője, fátyolfélhőknek hozója! Kődöket kavargó köröttem, burkolj fodros féllegékbe, hogy tőlük takarva térjek otthonomnak oltalmába, anyámszösz udvarába, szerető szülém körébe!” (46)

Szállt sebészen, vitte szárnya. Láta egyszerű hátranézve, hogy követi szürke kánya. Szeme szikrázott, akárcsak Pohjola fakó fiának, Észak egykori urának. (52)

Megszólt a szürke kánya: „Ahti, szépöcsém, megösmersz? Jut-e még a harc eszébe, vitézi verekedésünk?” (56)

Monda Ahti Saarelainen, az a szép Kalandoskedvű: „Kedves kányám, kismadaram, fordulj vissza csak hazádba! Ha megérkezél, meséld el Észak éjsztét honában: ’Sast nem könnyű kézbe kapni, madarat marokba fogni!’” (64)

El is ért hamar honába, asszonyanyjának lakába, de szája sírásra görbült, megszorodott szívében. (68)

Jött elébe édesanyja két kerítésnek közében, lécajtóhoz lépégetve. Kérdi tőle asszonyanyja: „Mi bajod, fiam-galambom, szerelmetes szép szülöttem? Mért vagy oly nagyon leverve Pohjolából érzékenyben? Nem kínáltak tán kupával ott a pohjolai torban? Ha nem méltattak kupára, kaphatsz jobb kupát minálunk: apád hozta háborúból, vitézi verekedésből.” (82)

Monda léha Lemminkäinen: „Ó, anyám, szerelmes dajkám! Ki foszthatna még kupámtul? Magam fosztanám még őket, akár száztul megszerézve, akár ezrek ellenében!” (88)

Kérdi Lemminkäinen anyja: „Akkor hát mi nyomja lélkéd? Légyőztek talán lovukkal, csikaikkal megcsúfoltak? Ha lovaikkal légyőztek, jobb lovat vehetsz magadnak; tellik pénzből apádnak, szerzeményéből szülnének.” (96)

Monda léha Lemminkäinen: „Ó, anyám, szerelmes dajkám! Ki csúfolna még csikókkal, verhetne lővérsényben? Magam csúfolnám még őket, lovasaikat légyözve, lovasaikat lovastul, csikósaikat csikóstul.” (104)

Kérdi Lemminkäinen anyja: „Akkor mért emészt a bánat? Mért szomorkodol szívedben Pohjolából érközében? Mēnyecskékkel mégcsúfoltak, rajtad nők előtt nevettek? Ha mēnyecskék mégcsúfoltak, nőcselédék mégnevettek: máskor másan csúfolódnak, nőkön gyakrabban nevetnek.” (114)

Monda léha Lemminkäinen: „Ó, anyám, szerelmes dajkám! Ki csúfolna nőcseléddel, ki alázna asszonyokkal? Magam csúfolnám még őket, csábítva cselédeiket, szűzet százat is mēgejtve, ezret is ēgyéb kiaszonyt.” (122)

Kérdi Lemminkäinen anyja: „Akkor hát, fiam, mi bánthat? Valami mēgért az úton, pusztá Pohjolába mēnve? Avagy túl sokat találtál ēnni-inni estelēnte, s ējnek ēvadján az ágyban lidércálmok látogattak?” (130)

Akkor léha Lemminkäinen csak kibökte, hogy mi bántja: „Vénasszonyok vélekednek, álmuk értelmét keresve. Nekēm nēm talány az álom: én nēm álmodom sēm ējjel, még kevésbé nappal ēbrēn.” (134)

„Ó, ēdēsanyám, aranyom, tarisznyámba tégy valamit: lēnvászonzacsakóba lisztēt, ēgy kis sót a zsák zsebēbe! Futni kēlletik fiadnak, messze mēnni otthonábul, otthonának oltalmábul, szépségēs szülōi házbul. Kōszōrūlik már a kardot, harcosok gerelyt hēgyēznek.” (146)

Kérdi aggodalmas anyja, tudakolva ēgyre tōle: „Mért kōszōrūlik a kardot, hát gerelyt miért hēgyēznek?” (150)

Monda léha Lemminkäinen, szōlt a szép Kalandoskedvū: „Csak azért fenik a kardot, gerelyt is azért hēgyēznek: fenik én szēgēny fejemre, nyavalyás nyakamra mérve. Valami vizályba estem ott a pusztá Pohjolában, és ēgy északit mēgöltem, Pohjola urát ugyanis. Egész Pohjola fēlindult, férfiak fegyvert fogtak: mind engēm akar mēgölni, valamennyi rám vadászik.” (164)

Anyja akkor így beszēle, szülō szōla gyermekēhez: „Mondtam már nekēd ēlēget, oly erősen óva-intve, ēgyre tiltva-visszatartva, hogy nē

indulj Pohjolába. Most sëmmi bajod sè volna, lakhatnál anyád lakában, szeretõ szüléd körében, hordozódnak hajlokában; félnéd fegyvertõl sè kéne, veszélytül-verekedéstül.” (176)

„Már hová lészél, szülöttem, én magzatom, merre indulsz bujdokolni bûneiddel, rossz tetteid rejtégetni, hogy éltedet el nõ vessed, nõ szegjék szegény nyakadat, szõghajad színét nõ váltsa, hajszálaid el nõ hul-lasd?” (184)

Monda léha Lemminkäinen: „Nëm hallottam oly helyekrül, hol mēghúzhathnám magamat, bujkálhatnék bûneimmel. Édēsanyám, drága dajkám, tē mondd mēg, hová mēhessek!” (190)

Monda Lemminkäinen anyja tanakodva-tépelõdve: „Magam sēm tudok tanácsot, helyet hosszú bujdosásra. Hégyre föl-mēhetsz fenyõnek, borókabokornak állva: ott is romlás volna részed, balsorsod beteljesēdne, mert a szál-fenyõbül szoktak fáklya-forgácsot faragni, a borókából pedig len kerítés-karókat vágnak.” (202)

„Mēgy a nyirkosokba nyírnek, lombos égérnek ligetbe, ott is romlás lenne részed, balsorsod beteljesēdne, mert a nyírt a nyirkosokbül föl-ap-ritják tűzifának, fēlpērzselik a ligetét új vetés alá valónak. (210)

„Mēgy a dombra áfonyának, pagonyba piros bogyónak, ënnën föl-dedre epérnek, máséra szagos szēdérnek, ott is romlás lenne részed, bal-sorsod beteljesülne: fiatalok föl-szēdnének, lētarolnának a lá-nyok.” (218)

„Ha csukának mēgy a mélybe, márnának folyóvízekbe, ott is romlás lenne részed, balsorsod beteljesēdne: kamasz, kormosképü jõne, vinné hálóját a vízre; húzóhálóval az ifjak, szákkal szēdnének a vénék.” (226)

„Fõlcsapsz erdõ farkasának, medvének a mély vadonba, ott is romlás lenne részed, balsorsod beteljesēdne: kamasz, kormosképü jõne, hajítógerelyt hégyēzve, foga farkasokra fájna, mindën medvét mēgvadászna.” (234)

Akkor léha Lemminkäinen szóval mondta, fölfelelte: „Magam mēgnagyobb veszélyben, tudom borzasztóbb bajokban, hol halálnak hálójába, jutok jajra, pusztulásra. Ó, anyám, ki éltēm adtad, tejjel táplá-ló mamácska, jó rejték-helyet javasolj, hova mēnjenek, mit tanácsolsz? Torkát tátja rám halálom, hajszál választ végnapomtül, egy nap még az embērelet, de aligha élék addig.” (248)

Akkor Lemminkäinen anyja így szólott szegény fiához: „Jó helyet javasolhatok, alkalmasat ajánlok, hol bűnökkel bujdokolhatsz, rossz-szaságod rejtégethedd. Tudok talpalatnyi földet: egy félreeső fálucska, földületlan és veretlen, szablysáoktól szabadlatlan. Igérd még igaz hitédre, erős esküvel fogadva, hogy hat évig, hogy tíz évig nem mégy hadba-háborúba, akárha aranynak éhe, vonzana ezüst hívása!” (264)

Monda léha Lemminkäinen: „Esküszöm erős igével, hogy nem indulok ez évben, sém a rákövetközében gyilkos hadba-háborúba, kardot csörgető csatába. Vállsebeim még sajognak, mellem még tele likakkal, régi rajcsúrok nyomával, múlt csatározásokéval határtalan harcterekén, embérmészárló mezőkön.” (276)

Akkor Lemminkäinen anyja szólt fogadkozó fiához: „Szállj hajójára apádnak, avval mēnve bujdosásba kilenc tengērēn is túlra, tizediknek is feléig, szélēs tengēri szigetre, tengērbéli sziklabércre! Ott rejtőzködött apád is régēsregēn; túl is élve hevét háborús nyaraknak, zivataros-zord idōket. Jó volt ott tartózkodása, küllemetēs otllakása. Egy-két évet ott elülhetsz, hazatērsz a harmadikban szeretēt szülōhonodba, szüleid hajóhelyére.” (294)

HUSZONKILENCEDIK ÉNĒK Lemminkäinen vidám bujdosása

Hát a léha Lemminkäinen, az a szép Kalandoskedvű föl-tarisznyált élelēm-mel, nyáron gyűjtött gyōnge vajjal, hogy egy évig vajjal éljēn, szalonnán a másik évben; majd elindult hosszú útra, hosszú útra, bujdosásra. Szóval mondta, fölfelelte: „Immár indulok hazámbul három hosszú esztendőre, négy is lēs sz talán belőle. Férgeknek hagyom a földem, erdeim hiúz heverje, rétjeimet rénbikáknak, völgyeimet vadlibáknak.” (16)

„Ég veled, anyám-aranyom! Majd ha mēgjön Észak népe, hordája sötēt hazának, hogy fenekēdjék fejemre, mondd, hogy innen messze mēntem, hogy a hír sē szól felőlem, mióta az irtás mēgvan, min arattak is azóta!” (24)

Hajóját a vízre vonta, habok hátára bocsátva acélos alapzatárul, rézből vert rékesztékébül. Fájára ruhát feszített, vásznat a vitorlarúdra;

hajó hátuljába ülve vizek vándorának állott, nyírfanyaknak támaszkodva, kezében kormánylapáttal. (34)

Száját szóra is nyitotta, mormolva varázsigt: „Szellő, szállj a vásznaimba, hajtsd előre kis hajómat, futtasd fábul lett ladikom, fenyőfábul tett tutajom ama szóttalan szigetre, nevenincs sziget fokára!” (42)

Bárkának szegült a szellő, tolta tengér habverése hátán végtelen vizeknek, beláthatatlan lapályon; vitte két havon kérésztül, harmadikat is haladta. (48)

Sziget szüzei eközben ültek kék vizek szegélyin, forgolódva, néze-lődve, tengér kék ködét kutatva. Volt, ki bátyját várta vissza, vagy hogy atyja jó, remélte; annak volt valódi vágya, aki vőlegényét várta. (56)

Látták Kaukót, hogy közelget, habok hátán jó hajója: fekete félhódarabka ég és víz között lebegve. (60)

Latolgattak ott a lányok, sziget szüzei beszéltek: „Micsoda csuda közelég, mit hoz a habok verése? Hogyha vagy hazánk hajója, szigeti szélid vitorla, fűgén fordítsad az orrod szigetünknek széleire, hallhas-suk hamar, mi hírlík, más országokban mik esnek, békén élnek-é a népek partjainkon vagy vizsályban?” (72)

Szelek szárnyán száll a csónak, tengér habjaitul hajtvá. Immár léha Lemminkäinen sajkájával révbe siklík, kiköt földnyelv hajlatában, kiál-ló szigeti szirtén. (78)

Mondja már megérkezözben, kérdözgeti célhoz érve: „Akad szöglet e szigetén, van-é sík porond a parton, hol hajómat partra húzzam, bárkát-bakokra döntsem?” (84)

Sziget szüzei feleltek, a léányok válszoltak: „Akad szöglet e szigetén, sík porond elég a parton, hol hajódat partra húzzad, bárkát-bakokra döntsed: tágas réveket találhatsz, hengérfákat hosszú sorban, elégét ezér hajónak, végtelen vitorlarajnak.” (94)

Akkor léha Lemminkäinen hajóját a partra húzta, állványokra állítottá. Maga mondta, kérdözgette: „Van-é szöglet e szigetén, talpalatnyi tér e földön mégbűjni szegény magamnak, rejtözni reménytelennek ször-nyű háború zajátul, kardot csörgető csatátul?” (104)

Bennszülött léányok szóltak, sziget szüzei feleltek: „Van itt szöglet a szigetben, talpalatnyi tér e földön mégbűni szérény magadnak, rejtözni reménytelennek: vannak váraink e tájon, jó táborozó-tanyáink; száz le-

gény is elléhetne, ezer ember is jöhetne.” (114)

Akkor léha Lemminkäinen maga mondta, megkérdezte: „Van-é szöglet a szigetén, talpalatnyi tér e földön, csak egy nyomnyi nyírbozótos, egy morzsányi más mezőcske, mit kiégessek-kivághjak, munkálkodva megműveljek?” (122)

Bennszülött lányok szóltak, sziget szüzei feleltek: „Nincsen szöglet a szigetben, talpalatnyi tér e tájon, nincs egy foltnyi földdarabka, mérőrevaló mezőcske, mit kiégethess-kivághass, munkálkodva megművelhess: itt minden mezőt kimértek, fölparcellázták a földet, sorsot húztak a hanyakra, réteket rovásra vettek.” (134)

Végül léha Lemminkäinen azt is megkérdezte tőlük: „Akad szöglet a szigetén, talpalatnyi tér e tájon, hol dalolhassam dalaim, varázsverseim idézzem? Szók a számban olvadoznak, foghúsomon fölfakadnak.” (142)

Bennszülött lányok szóltak, sziget szépei feleltek: „Van itt szöglet a szigetén, talpalatnyi tér e földön, hol dalaidat daloljad, varázsversid mondogassad: liget lombja közt mulathasz, tisztásokon táncikálhatsz.” (150)

Akkor léha Lemminkäinen varázsoló versbe kezdett. Bűvölt berkényét belülré, tölgyfatörzseket kívülré, minden törzsre árnyas ágat, aranyalmát minden ágra, almácskát aranykerékkel, kereket aranykakukkal. Mindénik kakukkolásra csőréből aranyat csorgat, szájaszéle rézzel árad, ezüstöt esőz a torka aranyos homokhalomra, ezüstös emelkedőre. (164)

Lemminkäinen mondja-mondja, rigmusait rendre rakja, homokhalomot gyöngyre váltva, köveket kifényésítve, festve fáikat pirosra, virágaikat aranyra. (170)

Még tovább is mondogatja: középre kutat varázsol, arany kávéval kerítve, födelén aranyvödörrel, ifjaknak belőle inni, lányoknak locsolkolódni. (176)

Terükre tavat varázsol, tó vizére kék kacsákat: kék a háta, zöld a szárnya, sárgaréz a sarkantyúja. (180)

Bézzég bámulták a lányok, csodálták fehérceselédék Lemminkäinen bájolásit, vitéznek varázsolásit. (184)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Tudnék

jobbkat dalolni, szébb verseket is szerézni, ha volna fődél fölöttem, ülnék asztal főhelyére. Házakban hiány ha volna, ha padlónyi hely sē volna, szavam erdőbe eresztém, versémet vadonba szórom.” (194)

Mondták erre mind a lányok, sziget szépei feleltek: „Házban nincs hiány minálunk, van hely tágas termeinkben: a hidegrül vidd be verséd, szabad ég alól szavadat!”(200)

Akkor léha Lemminkäinen, már feje fölött fődéllel, kezébe kupát varázsol, hosszú asztal főhelyére, habzó sört hasas pohárba, mézsört mindēnik köcsögbe, tálakat púpozva-töltve, mindēn csészét csordulásig. Mert a korsók már kirakva, mézsörös bögrék behozva; volt előttük vaj rogyásig, dosztig disznóhús, szalonna: egyék léha Lemminkäinen, Kauko kedvére mulasson! (214)

Kauko kényēs úriembēr: nēm fogna falatozáshoz, ezüst kés ha nincs kezében, arannyal bevont bicsakja. (218)

Kap ezüstkacort kezébe, arannyal bevont bicsakot: mēgebédél úri módra, jó sok sörrel mēgszērözve. (222)

Akkor léha Lemminkäinen fölkerékédett faluzni, sziget szēpit látogatni, szēp szerelmüknek örülni. Csak fejét fordítsa rája, mindnek csókra áll a szája; élég, hogy kezét kinyújtsa, mindíg van, ki mēgragadja. (230)

Éjnek évadján cicázik, kujtorog koromsötétben. Van falu élég bejárni, mindnek tíznél több a háza, égyetlenegy sincs közöttük, ahol tíz léány nē lakna; tíz léány közt égy sē olyan asszonyanyjának szülötte, ki nēm hajlandó heverni, karjai közé simulni. (240)

Mēgismer ezēr kisasszonyt, özvegyēt ölelget százat; tízbül kettőt sēm találni, ki nēm hált vele hajadon, nēm ölelkézett víg özvegy. (246)

Így élt léha Lemminkäinen elhenyélve-elheverve, három nyáron át bolyongva szēp faluiban szigetnek, sziget szūzeit szeretve, szēp özvegyēket öelve. Égy maradt csak csókolatlan, árva vénléány valahol hosszú földnyelv hajlatában, messze-messze más határban. (256)

Már ő akkor mēnni készült, hogy honába visszatérjēn. Jött a vénléány, szēgényke, szólva illetēn szavakkal: „Kauko, kedves szēp legényēm! Ha elhanyagolsz egészen, kōre futtatom hajódat, míg hazafelé igyekszél.” (264)

Korán kéne ahhoz kelni, kakasszókor útrakelni, hogy szēgény

léányt szeresse, vénécskét vigasztalgassa. (268)

Valamilyik virradattal, szakadozó szürkülettel elszánta magát menésre, holdat és kakast előzve. (272)

Annál is előbb elindult, még korábban, mint kitűzte, kora hajnalban kocogva, virradattal vándorolva, hogy szegény léányt szeresse, vénécskét vigasztalgassa. (278)

Hát amint az éjszakában a falu felé haladna, ama félsziget fokára, kilenc kis falun keresztül, nincs oly udvar útja mellett, hova három ház nő nyílna; három házból egy sém olyan, hol nő ülne három ember, a háromból egy sém olyan, ki nő élésítne kardot, fenne gyilkos fejsze-élet Lemminkäinennek fejére. (290)

Akkor léha Lemminkäinen mondogalódott magában: „Béütött a balszērēncse, szép nap virradt rám, valóban! Jaj nekēm, szegény legénynek, nyomorult legény nyakának! Ördög óvja-é ölében, ruharáncaiba rejtve, gubájába göngyölítve, köpönyegébe takarva, kire százan szándékoznak, ezren egymagára esnek?” (302)

Maradhatnak már a lányok öleletlen-csókolatlan! Rohanvást mēgyēn a révbe, szegény, szállna csónakába, hanēm csak hamu a csónak, pusztá por maradt belőle. (308)

Vesztit érezte valóban, vége immár életének! Kezdtt csónakot csinálni, bárkabárdolásba fogva. (312)

Hanēm fája nincs faragni, dereglyéhöz dēszka nincsen. Fadarabot lelt, falatnyit: parányi darabka dēszka, törött orsó törmelēke, hat felé hasadt guzsalyfa. (318)

Csónakot csinált belőle, bárkát bárdolva magának. Tette táltosi tudással, vajákos varázsolással. Egy oldalát egy ütésre, más oldalát más ütésre; már a harmadik csapásra készénlētben állt hajója. (326)

Csónakát a vízre vonta, hajóját habokra húzta. Száját akkor szóra nyitva, mondotta varázsigéit: „Buborékként szállj, tē bárka, tavirózsa, ringatózva! Holló három tollat adjon, kettőt szirti sas szalasszon gyöngē csónak gyámolául, rossz hajónak röptetőül!” (336)

Hamar a hajóba szállott, feküdt csónaka farába, orra-lógatva, lēverten, félre fittyenő süveggel, mert többē nēm éjszakázhat, még kevésbé nappalozhat sziget szépei körében, fonatos fejű szűzekkel. (344)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „El kell

menni, nincs mit tenni, a legénynek még kell válni szép szerelmétől szüzeknek, lénge lányoknak körétül. Mégis innen megválásom, tőlük messze távozásom megsiratják majd a lányok, fájlalják fonottfejűek ez unalmas udvarokban, szomorú, sivár szobákban.” (356)

Bizony, bánkódtak a lányok, sziget szépei zokogtak: „Minek mégy el, Lemminkäinen? Minek válsz, vizek vitéze? Talán szentések a szüzek, vagy talán kevés az asszony?” (362)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Nem hogy szentések a szüzek, avagy hogy kevés az asszony: szűz még százával akadna, ezer lány is játszadozni. Azért válok, Lemminkäinen, én, vitézéknak vitéze, mert szívem hazamba szólít, visszavágyom földjeimre, saját eprős erdeimbe, málnaillatos mezőmre, hazai hajadonokhoz, kertémbéli kicsibékhöz.” (376)

Avval léha Lemminkäinen bárkát kijjebb kormányozta. Szelek szárnyán szállt a bárka, habok hajtották előre, kéklő tengér téreire, vitték végtelen vizekre. Szegény párák ott a parton, kuporogtak a kövekén: sziget szépei zokogtak, arany jószágok jajongtak. (386)

Még sokáig sírdogáltak, sziget szüzei szipogtak, míg vitorlaléce látszott, döréngött dereglyerűdja. Nem azért a léccért ríttak, nem a rúdra vágyakoztak: lécc alatti szép legényre, rudat kormányzó kezére. (394)

Sírt a léha Lemminkäinen, ő is sírdogált sokáig, míg sziget szegélye látszott, sziget dombjai döréngtek. Nem a partszegélyt siratta, nem a dombokért esengött: sziget szépeit siratta, dombokon lakó liléket. (402)

Ottan léha Lemminkäinen hátán ringott kék haboknak. Ringott egy nap, ringott másnap, hát a harmadik nap este szél kerekedett keletről, béborult az ég határa, féktelenül fújt nyugatrul, északról eszeveszétten, ladik széleit létépve, gyöngö bárkát fölborítva. (412)

Maga léha Lemminkäinen tengérbe zuhant tenyérrel, tíz ujjal tanult evezni, lapátolni lábaival. (416)

Úszott éjt-napot szünetlen, evezve-evickélődve; végre egy falatka főlhő tűnt föl északon előtte. Lassan földdé vált a főlhő, kibontakozván a ködből. (422)

Tanyára talált a parton. Gazd’asszonyt kényérsütésben, lelte lányait dologban: „Hej, tē kedves háziasszony, ha tudnád, mi éhēt érzék, sejténéd sanyarú sorsom, kamrádba hamar kimēnve, söröspincédbe sietve,

korsó sört adnál kezembe, disznóhúst hozván magaddal, sülni fülténnéd a tűzre, vajszelettel megszerézve: hadd egyék az éhes ember, szíja még magát a szomjas. Úsztam éjt-napot szünetlen, tengér térein verődve, kiszolgáltatva szeleknek, háborgó habok dühének.” (440)

Az a gondos gazdaasszony fölmént a kamaradombra, vaját a vajasbödönből, disznóhúst hozott lë böven, azt a tűzre tette sülni: hadd egyék az éhes ember; korsó sört nyomott kezébe: szíja még magát a szomjas! Ráadásul új hajóval, látta el remék ladikkal, hogy hazájába mehessen, régi otthonába jusson. (452)

Az a léha Lemminkäinen, hazaérkezvén honába, ott ráismert földre, partra, fëlszigetre és szorosra, rátalált a régi révre, minden kedves megszokottra, fönn a dombon szálfenyőkre, lënn a lejtön lúcfenyőkre: hanëm házát nëm találta, falainak hült helyét së. Ott, ahol a háza állott, zelnicebokor zizëgett, telküket bozót benötte, kútjuk ösvényét boróka. (466)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvü: „Ott a cserjés, hol csapongtam, lapos kő, hol lépëgettem, ott a rét, hol rajcsúroztam, gyëphalom, amin hevertem. Ám hajlékom hol találok, ki szökött még szép tetömmel? Házam porrá përzselődve, pora szëltül szërteszörva.” (476)

Nosza, sírni kezd, zokogni, két napig së szünt sírása. Nëm a házért hullt a könnye, nëm göréja volt a gondja, hanëm házának lakója, göréjának gondozója. (482)

Magasban madár kerëngött, sas a légben lëngedëzve. Kërdëzgetni kezdte tőle: „Sasmadaram, szép madaram! Tudsz-ë jótanácsot adni, éd'sanyámat hol találok, szép szülémet hol keressem, drága dajkámat mi lelte?” (490)

Sastul sëmmi jó së tellött, a mihaszna nagy madártul. Sas hallotta rég halottnak, holló hírelte mëgöltnek, kardéllal kivégezëttnek, csákánnyal agyoncsapottnak. (496)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvü: „Jaj, szülem, szëgény anyácska, fölnevelő drága dajka! Ó, hát még vagy halva, kincsëm, végleg elmëntél, mamácska; földdé hullott szët a húsod, testëdből fenyőfa támadt, sarkadból boróka sarjadt, ujjadból füzek fakadtak!” (506)

„Bolond fejfel bosszút állni, balga, megtorlásra mentem, élős kardomat kivonva, vitéz fegyverem viselve, ama puszta Pohjolába, Észak éjsötét hónapja – énnén véröm vesztésére, romlására szép szülémnek!” (514)

Körülnézéget, kutatva: tán valami nyomra bukkan, néhány félbetört fűszálra, elhajlított hangaágra. Keresi, nyomot követve, hol vezet valami ösvény. Mintha a fenyőerdőbe, vinne járatlan vadonba. (522)

Mént egy mér földet, még egyet, jódarab utat haladva hatolt még sűrűbb vadonba, még sötétebb rēnetegbe. Feltűnt holmi fürdőféle, fák közt lappangó lakocska, két szikla közé szorulva, fenyőfáktul közrefogva – benne édes asszonyanyja, szerelmetes szép szülője. (532)

Akkor léha Lemminkäinen gyermekes örömmre gyulladt; szólt anyjához ily szavakkal, örömének hangot adva: „Ó, anyám, arany anyácska, félnevelő drága dajka! Mégis életben vagy, édes, mégvagy épségben-egészen, pedig hittelek halottnak, régésrēg elköltözöttnek, kardéllal kivégeztnek, dárdahēggel átdöföttnek! Szép szémeimet kisírtam, gyöngyorcámat rútra rítottam.” (546)

Monda Lemminkäinen anyja: „Élek én, bizony hogy élék, habár hontalanul élék. Bujdosóvá kelle lennēm, rēnetegbe rejtēkēznēm, vonulnom sötét vadonba. Pohja pusztító sereggel, támadott tömérdék haddal, ellenēd csak egymagadra, én szerēncsētlen szülöttem! Porrá pērszēlték tanyánkat, mindēnūket tōnkretēttek.” (558)

Monda léha Lemminkäinen: „Kedves jó szülēm-szerelmem, amiatt fejed nē fájjon, hagyj föl búddal-bánatoddal! Rakunk házat ház helyēbe, szébbet-jobbat, mint a régi; lēsámolunk Pohjolával, Lempo bandáját lēverjük!” (566)

Aztán Lemminkäinen anyja kérdēzte fiát egyēbrül: „Igēn hosszasan idōztél, Kaukóm, jól kihūztad ottan, ama messze más határban, idegēnek udvarában, ott a szóttalan szigetēn, nevesincs-ország vidēkin.” (574)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Jó dolgom volt nēkēm ottan, fūrōsztōttek tejbe-vajba. Pompáznak a fák pirosban, kēkellenek ott a földēk, ezüstpēnz potyog a fārul, arany a bogyós bokorral, lāpok édes lében úsznak, hēgytetők tojást terēmnek, folyók tejjel-mézzel folynak, tuskóból tūrót csinálnak, karóbul vaját

köpülnek, sövényékből sört facsarnak.” (588)

„Jó dolgom volt nekem ottan, igen kedvesen időztem. Azt az égyet nem szerettem, és féltőbb furcsállottam, hogy úgy féltik frajláikat, dugdossák a dajnáikat, mihaszna menyecskeiket, mintha lompos lányaikra én ügyet vetettem volna, velük éjszakáztam volna! Fehérnépekre fűtyültem, mindet messze elkerültem, mint a farkas a malacot, mint a kiscsibét a kánya.” (602)

HARMINCADIK ÉNĚK

Lemminkäinen újabb sikertelen hadjárata.

Fagy és szemmelverés elleni varázzsversék.

Ahti, hős legény, hatalmas, léha fickó, Lemminkäinen pitymallattal-pirkadattal, jókor reggel, virradattal ladikjaihoz lëballag, hajók induló helyére. (6)

Hát ott rídogál hajója, evezővillája vinnyog: „Jaj, miért vagyok világon, rossz csónakot, mért csináltak? Mert hat évig, tán tíz évig Ahti hadba nem vonulhat, csalja bár ezüstnek éhe, vagy aranynak vágya hívja.” (14)

Az a léha Lemminkäinen jó ladikját meglegyinti hímés hátú kesztyűjével, szóval mondva, fölfelelve: „Në búsulj, fenyőfadészka, në picsogj, hajóm palánkja! Mész tē még velem csatába, vitēzi verekedésbe evezőssel, tán ezërrel, holnap már talán, ki tudja?!” (24)

Anyjához megyén azonnal, szólítja ezen szavakkal: „Ugyē nem fogsz sírni mostan, jó anyácska, nëm jajongasz, bárhová lészēn mēnésēm, hahogy harcba-háborúba? Kerekēdik arra kedvem, mind azt forgatom fejemben: Pohja portáit lërontom, bünösökön bosszút állok.” (34)

Lëbeszelné asszonyanyja, visszatartaná szülője: „Në mēnj el, fiam, në indulj hadakozni Pohjolába, mert még ott leléd halálod, életédnek vége lészēn!” (40)

Lemminkäinen rálegyintett, eldöntötte már mēnésit, indulását is ki-tűzte. Így tanakodott magában: „Hanēm társat hol találók, férfit-

fegyvert hol keríték, aki Ahtinak segíthet, erejét emelni tudja?” (48)

„Tierát tartom én eszében, Kuurát kéne szólítani, férfitársnak megfelelne, fegyverforgató barátnak, aki Ahtinak segíthet, erejét emelni tudja.” (54)

Falun végigvándorolva Tiera portájára ére. Megérkezve mondta neki, azonnal a tárgyra térve: „Kedves Tierám, régi társam, egyetlen bécsés barátom! Jut-ë még a múlt eszédbe, mindaz, mit veled megéltem, valahányszor végigjártuk kettesben a harcmezőket? Nëm juthattunk oly faluba, ahol tíz hajlék në volna; olyan házat sëm találtunk, ahol tíz vitéz në volna, s olyan férfit sëm találtunk, egyetlen legényt së leltünk, ki kettőnknek ellenállna, aki vélünk víni merne.” (72)

Ablakában ült az apja, fejszéje nyelét faragva; kamra grádicsán az anyja, köpülőjével kopogva; fészérükben két fivére, cifra szánon szöszmötölvé, hidlásón a két hugája, ványolt posztóval vesződvé. (80)

Ablakából szólt az apja, kamaraküszöbrül anyja, fészérébül két fivére, hidlásárul két hugája: „Tiera nëm tud háborúzni, Tiera dárdája csatázni. Tiera most ütötte nyélbe jó vásárát életének: ifjasszonyt hozott a házhoz; világravaló menyecske; még nëm is nagyon cicézte, mejjit még së markolászta.” (92)

Maga Tiera kályha mellett, Kuura a keméncesuton, már fállába félcipözve, lócavégën még a másik, gádorukban gombolózva, kertkapujukon kilépett. Dárdáját kezébe kapta: nëm volt az nagyon nagyoeska, de nëm is nagyon kicsinyke, középszérü, könnyü dárda; vasa végin ló ficáncol, pëngéjën csikó csatangol, a fanyélën farkas ordít, markolatán medve dörmög. (106)

Jó dárdáját rázogatta, lendítette-lóditotta, ölnyi mélyen földbe fúrta, a döngölt porondba döfte, virágtalan rétbe vágta, gyöptelen, gyomos mezőbe. (112)

Majd a dárdáját bedobta Ahti többi fegyveréhez, elszánva magát erősen, hogy a harcban társa lézsën. (116)

Akkor Ahti Saarelainen vitorlását vízre lökte, fű alatt futó kígyóként, fúrge gyík gyanánt szalasztva. Indult északi irányba, partjaira Pohjolának. (122)

Észak asszonya azonban Fagy fiát elébe küldte Pohjolának tengerére, ama végtelen vizekre. Száját szóra is nyitotta, kérésre, ko-

moly parancsra: „Fagy-fiacskám, szép szülöttem, szémefénye éd'sanyának! Oda mēnj, ahova küldlek, hova kērem és kívánom! Jó a Huncutnak hajója, Lemminkäinennek ladikja: verd a tengērēn bilincsbe, víz közepére kötözve; gazdáját is gúzsba kötve, garázda fickót fagyasztva; ki nē juthasson a jégbūl, világ végéig maradjon, hacsak föl nēm oldom onnan, kēgyesen ki nēm bocsátom!” (142)

A rosszfēle Fagy-fiúcska, sēmmirekēllő siheder hullám-hūteni mēgindult, vizeket bilincsbe verni. Már amerre vitt az útja, hol a lábait lētette, fāk levelei lēhulltak, fūvek fonnyadozni kezdtek. (150)

Odaérkēzvēn pediglen Észak tágas tengērēre, Pohjolának partjaira, már az első virradatra tocsogók, tavak befagytak, pattogtak a tengērpártok. Nēm fagyott be még a tengēr, áramlásai nēm álltak. Piciny pinty ha benne vóna, vagy barázda billēgője, még a körme nēm kopogna, fejecskéje még sē fázna. (162)

Hanēm már a másik éjjel elfajult kemény-kēgyetlen, szērtelenszilajra válva, elkanászodott egészen. Határtalanul hidegre, fordult az idő fagyosra, könyök vastag jég a vízre, dárdanyélnyi hó a jégre; csúnán mēgrēkedt a csónak, Lemminkäinennek ladikja. (172)

Magát Ahtit is fagyasztja, vérét hūtve hős legénynek, környékezve már a körmit, lába ujjaira leskel. Ezt már Ahti mēgsokallta, iszonyú haragra gerjedt. Fagy-fiúcskát tűzre tette, vaskályhájába vetette. (180)

Fagyfiút kezébe fogta, mēgleckēztette keményen, száját ily szavakra nyitva, ily szigorú intelmre: „Hej, Hideg, Zimankó sarja, Tél fia, fagyos legénye! Hagyj békét a bütykeimnek, lábam körmeit kíméljed, nē fagyasszad fūlcimpámat, nē feszēgessd fejemet! (190)

„Van élég, amit fagyaszthatsz, hidegēddel háboríthatsz, nē birizgáld embēr bőrit, anyaszūlt szēgény legénynek! Fagyassz a mocsármezőket, telepēdj kemény kövekre, fūzfatórzszt dermedēztesz, nyárfatórzscket nyomorgass, koppogasd a nyírfa kérgit, gyötörd a fenyő gyökerit, békén hagyd az embēr bőrit, szōrit szépasszony fiának!” (202)

„Vélēd ezt élégtelennek, furábbakat is fagyaszthatsz: szállhatsz forró szaunakōre, gōzvető vörös parázsra, vastermő, eres tetőkre, kēcacél hēgyek hasába, Vuoksi vad zuhatagába, Imatrának zūgójába, sodró selőknek zajába, tūzes ōrvényēk ölébe. (212)

„Vagy szūletésēdrūl szōljak, származásōdról beszéljek? Ismerēm

bécsős családod, szégyenletes származásod: fűzfá volt a fagynak ágya, nyírésben jöve világra Pohjola portája szélén, Észak hosszú háza végén, aljas ördögi apátul, még alávalóbb anyátul.”(222)

„Hát ki volt a szoptatója, Fagy-fajankó emtetője, mikor nem tudott tejelni mellesincs meddő mamája?” (226)

„Vipëra volt a szoptatója, tartották kígyó tejével, csúcstalan, lapos csöcsékbül, nedvtelen kígyókebelbül. Dermedt Észak volt dadája, szélvihar vigasztalója rossz fűzek ramaty vizében, nyirkot izzadó mocsárban.” (234)

„Kiállhatatlan kurafi, nagy léhűtő lett belőle. Neve nem volt még a rossznak, kötélrevaló kamasznak. Később volt keresztelője: Fagynak hívták, fagyfalónak.” (240)

„Alattomban jár azóta, kert alatt, bozótba bújva, nyirokban lapul nyaranta, lézengve a szélés lápon, télen fenyvesekben futkos, csalítosokban csatangol, nyírésékben nyargalászik, égerberkéken barangol. Fenekedik fűre-fára, zsendülő gyöpét gyalulva, fáknak lombjait legelve, hanga szirmait harapva, gyöngé hánccsot hántogatva, fenyőfákat fosztogatva.” (254)

„Most legénykédél, mihaszna, elbízta magad erősen: mert már engemet abajgatsz, fülcimpáimba fogódzol, lopnád lábamat alólam, körmeimet környékezve.” (260)

„De engemet nem fagyaszthatsz, engemet hiába hűtesz! Harisnyámat tűzzel töltöm, csizmámat piros parázssal, ruharáncaimba szikra, égő láng kerül kötömbe, azért fagy nekem nem árthat, zord zimankó nem zavarhat.” (268)

„Oda küledek-büvöllek: Pohja hosszú pitvarába. Mikor majd elérsz hazádba, ronts be ajtóstul a házba, fazékat fagyaszd a tűzre, paraszat a tűz terébe, gazd’asszony kezét kovászba, legényt a léány ölébe, juh tejét tele csöcsébe, csikáját a ló hasába!” (278)

„Ha máshova vinne vágjad, akkor máshová büvöllek: közibe pokolparáznak, Lempo lángoló tűzébe; kucoroghatnál kohóba, ülhetnél az üllejére, amíg vársz a vasverőre, hogy pörölyével püföljön, kalapáljon még keményen, pörölyével porhanyóra!” (288)

„Ámha nem hajlasz a szóra, mégmakacsolod magadat, akkor más helyet ajánlok, még valahová vihetlek: arccal délnek döntögetlek,

nyelvvél nyár birodalmába, ahol rab maradsz örökre, nem lészén szabadulásođ, míg f keid f l n m oldom, b k oidb l n m bocsátlak,” (298)

Fagy, Zimank nak sz l tte,  rzi: vége életének. M r k gyel m rt könyörög, f nnh j z s t f ladva: „K ss nk szerződést mi ketten: eztán  gym st  lni hagyjuk, valam g világon  l nk, míg a hold halad az  g n. (306)

„H t s mr l hogyha hallasz, mozgl d som m g rz d, akkor t st nt t gy a t zbe, prédául piros par zsnak, sz rj bele kovács szen be, Ilmarinen  llej re! Avagy d n্থetsz sz jjal d lnek, nyelvvel ny rnak országába, honnan nincs menek l s m, n m l sz n szabadulásom!” (316)

Akkor léha Lemmink inen hajóját a jégben hagyta, harci bárkáját befagyva. Maga m nt tovább a j g n; Tiera, társa-cimborája buzgón ballagott nyomában. (322)

Sima j gt kr n taposva, hómezőkön  t haladtak. M ntek  gy nap, m ntek másnap, h t a harmadik nap este sejl tt már Sanyar f sz k, top-rongyos tanya d r ng tt. (328)

Falai alatt m g llva k rd zgettek-kurjogattak: „Van-  h sf le a várban, vagy ha nincs, t h t hal tel elcsigázott emb r knek, holtraf radt f r iaknak?” N m volt h sf le a várban, m g haluk s  házaikban. (336)

Monda léha Lemmink inen, sz lt a szép Kalandoskedv : „T z em ssze rossz tany tok, v ratokat v z sodorja!” Maga m nt tovább a j g n, erdei emelk d k n, lakatlan, sivár lapályon, emb r n m taposta tájon. (344)

Ottan léha Lemmink inen, az a szép Kalandoskedv  gyapjat nyírt a k lapokrul, sz rt sz d tt a sziklaszirtr l: sz rharisny t sz tt belőle, keszty t is kötött belőle, hogy l gy n kih lt kezére, fagy harapása helyére. (352)

 gy haladt, utat keresve, gyalog sv ny n  lezve. R ngetegbe vitt az  sveny, m ly vadon felé vezette. (356)

Monda léha Lemmink inen, sz lt a szép Kalandoskedv : „Ajaj, Tiera, kedves társam! Mi ugyancsak messze jöttünk, hetedh tors gon túlra, zord egek alá örökre.” (362)

Tiera válaszolt viszontag, szóval mondta, f lfelelte: „Bosszút állani, bolondok, bosszút, balsors-üldözöttek, jöttünk hadba-háborúba,  szak

éjsötét honába; íme, itt lészén halálunk, visszavonhatatlan végünk, e pokoli pusztaságon, embér nem taposta tájon.” (372)

„Nincs nekünk arról fogalmunk, halvány sejtelém sē súgja, mélyik út mégyen hazánkba, mélyik víz veszédelembe, romlásunkbaréngetegbe, pusztaságba-pusztulásba, éhēs hollók gyűhelyére, varjúvá-raknak tövébe.” (380)

„Rajtunk hollók rajcsúroznak, tagjainkkal töltekéznek, testünk dög-madarak tépik, vérünkben vadak fürödnek, vérünk és velünk fogyasz-tva, csőrükkel dögünket dúlva, csontunkat halomba hányva, tengér szirt-jeire szórva.” (388)

„Nēm tudja az édesanya, nēm is sejtethi szülője, saját húsa hol csatangol, hol vergődik édes vére: vajon csonttörő csatában, vitézi viaskodásban, vagy a tengér háta hordja, viszi hullámok verése, vagy toboztermő tetőkön, bozótosokban barangol.” (398)

„Bizony, nēm tud édesanya sēmmit is szegény fiáru, anyja már hiszi halottnak, emtetője elveszítettnek. Akkor anyja így siratja, így szomorkodik szülője: 'Jaj, szegény fiam, szülöttem, támaszomat hol találom? Tuoni szántójára szórva, boronájával befédve. Immáron égyetlenemtül, árva anyja gyámolátul kézívei korhadhatnak, számszeríjak szikkadhatnak, vadrucák vígan lehetnek, fűrjek-fogylok futkoshatnak, medvék dombon málnázhatnak, rénbikák bogározhatnak.” (416)

Monda léha Lemminkäinen, szólt a szép Kalandoskedvű: „Úgy van, úgy, aggó anyácska, úgy bizony, szülém, szegényke! Volt csibéd egész csapattal, fehér hattyú fészékalja: égy szélroham szerteszórta, rosszlélék tovaragadta, égyet erre, másat arra, harmadikat más határba.” (426)

„Hej, de másképp volt valaha, jobb időket is megértünk! Földjeink virága voltunk, mezeinknek mézbogyója; minket mindēnki magasztalt, deli termetünk dicsérte. Nēm ám úgy, mint mostanában, ezēn inségēs időnkben: szót a széllal hogyha váltunk, csak a nap nēm ismeretlen, azt is füllegek földözik, esők rejtik el előlünk.” (438)

„Nēm sírok azért azonban, nēm szomorkodom szívemben, csak a lányok jól légyenek, dalos kedvük megmaradjon, mosolyogjon mindēn asszony, menyecske vígan mulasson, sosē sírjon-sírdogáljon búbabánatva merülve!” (446)

„Még nem vesztünk el varázstul, rossz varázstul, szemveréstül, hogy halálunk itt találjon, korai enyészet érjen, kimúlva vidám korunkban, fiatalon földbe térve.” (452)

„Bájosoknak büvölése, varázslók szemmelverése mind magukra visszazsalljon, szülőházukra szakadjon! Sanyarják saját magukat, gyermekeiket gyötörve, rontsák még rokonaikat, maguk fajtáját fogyasztva!” (460)

„Égykor éd'sapám sē szokta, szülöm szégyellte volna varázslók kégyét keresni, lappokat lékényerezni. Mostan én is úgy beszélék, ahogyan tanultam tőle: őrizz még, örök Teremtő, oltalmaz, irgalmas Isten, támogass kégyes karoddal, hathatós hatalmad védjén férfiaknak furfangjátul, asszonyi abajgatástul, szakállasok szándokátul, kopasz szájuak szavátul, segítségemre sietve, örök őrzőmül szegődve, hogy a gyámoltalan gyermek, föld fia nē tévelyedjén örökös ösvényeidrül, igaz Isten útjairul!” (480)

Akkor léha Lemminkäinen, az a szép Kalandoskedvű veszélybül lovat varázsolt, pejparipát a bajokbul, zabolát a zord napokbul, nyomorúságokbul nyerget. Pattant jó paripájára, lovának lapockájára, vágatott a vakvilágba, Tiera mindenütt mögötte. Pusztá partokon robogva, homokhalmokon porozva ért az anyja udvarába, szép szüléjének lakába. (494)

Kaukót evvel elbocsátom, énekembül, ím, kiejtém. Hagyom Tierát is taposni messzi útját otthonába. Magam más irányba térék, verseimmel új utakra. (500)